

Geçmişte ve Bugün Marjinal Olanın Yarını: Yenidoğan ve Çiçin Bağları Üzerine

*

The Future of Marginals in the Past and Today:
About Yenidoğan and Çiçin Bağları

Burcu Hatiboğlu Eren

Öz

Bu çalışma, neoliberalizmin kent üzerindeki etkisinin yoğun olarak hissedildiği 2000’li yıllarda Aktaş mahallesinde başlatılan gecekondü dönüşüm süreci üzerinden Yenidoğan ve Çiçin Bağları’nın geleceğine ilişkin söylenebilecekleri keşfetmeyi amaçlamaktadır. Sözlü tarih ve derinlemesine görüşmeler gibi etnografik araştırma tekniklerinden yararlanılarak elde edilen veriler, Yenidoğan ve Çiçin Bağları’ndaki neoliberal kentleşme sürecinin yoksullar açısından “yerinden edilme” ve “evsizlik”le sonuçlandığına ilişkin bilgiler içeriyor. Bununla beraber, gecekondü dönüşüm sürecinin yarattığı olumsuzluklar, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle bütünleşerek kadınların deneyimlediği yoksulluğu ve eşitsizliği ağırlaştırıyor. Sonuç olarak, Yenidoğan ve Çiçin bağlarının geleceği, yoksulların ve özellikle kadınların, yerinden edilme süreci ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle biçimlenen yaşamlarında sosyal politikalarla ne kadar ve nasıl destekleneceğine bağlı görünüyor.

Anahtar kelimeler: Yenidoğan, Çiçin Bağları, gecekondü dönüşüm projeleri, neoliberal kentleşme

Abstract

This study aims to locate the Yenidoğan and Çiçin Bağları neighborhoods in Ankara, Turkey, within a framework of ‘gecekondü’ transformation processes that started in the Aktaş district as a result of the urban planning policies carried out within a neo-liberal socio-political environment. The data gathered through ethnographic methods such as oral interview and in-depth interview point out that the neoliberal urbanization processes in the Yenidoğan and Çiçin Bağları neighborhoods result in ‘displacement’ and ‘homelessness’ for the urban poor. Moreover, the negativities that result from the ‘gecekondü’ transformation processes are articulated into the existing gender inequalities and enhance the poverty and inequality experienced by women. Therefore, the future of Yenidoğan and Çiçin Bağları is dependent upon the ways in which the urban poor and especially women, whose lives are being shaped within dynamics related to displacement and gender inequality, are supported through social policies.

Keywords: Yenidoğan, Çiçin Bağları, ‘gecekondü’ transformation projects, neoliberal urbanisation

Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nın geleceğine dair bir şeyler söyleyebilmek, öncelikle hemşehrilik ağları üzerinden şekillenen konut-arsa piyasası ve "nöbetleşe yoksulluk" sistemini anlamayı gerektirir. Işık ve Pınarcıoğlu (2005)'nin temel katkılarından birisi olan nöbetleşe yoksulluk kavramı, kentli yoksul kesim içerisinde bir grubun, sonradan gelen ve daha güçsüz olanlar üzerinden refahını arttırmasını ifade etmek için kullanılmıştır. Nöbetleşe yoksulluk sistemi, bir ölçüde kurulduğu yere ve koşullara bağlı olarak değişebilse de, özellikle 1980 sonrasının çetin koşullarında hayatta kalmak için yoksullar arasında kurulan bir ortaklığa dayanır. Bu ortaklığın temel özellikleri, 1) arsa ve konut piyasasında kurulan ilişkiler, 2) hemşehrilik temelli ilişkilere eklenmiş bir iş piyasası, 3) arsa, konut ve iş piyasalarında hemşehrilik ilişkileri üzerinden yaratılan getirilerin eşitsiz dağılımı ve 4) bu eşitsiz getiriler temelinde şekillenen politik ilişkiler olarak sıralanmaktadır.

Kavram, Yenidoğan ve Çinçin Bağları açısından ele alındığında, 1950'lerden sonra daha da yoğunlaşan ve gecekondulaşmanın önünü açan yasalarla, arsa ve konut piyasası üzerinden şekillenen hemşehrilik ilişkilerinin, eşitsiz bir hal almaya başladığı görülür. Bu eşitsizliğin ise, yoksullar tarafından 1980'lerin zorlu koşullarında var olmak adına geliştirilen bir nöbetleşe yoksulluk sistemiyle biçimlendiği söylenebilir. Eski-nin gecekondu bölgelerinde ya da yoksullukla anılan bölgelerinde yapılan çalışmalar, 2000'lerle, yoksulların ayakta kalabilmesini sağlayan bu nöbetleşme zincirinin son halkasından kopmak üzere olduğunu söylüyor. Bununla beraber 2000'li yıllar, Yenidoğan ve Çinçin Bağları için bir başka anlam daha içeriyor. 2000'lere kadar mutlak yoksulluğu paylaşan ve bu yoksullukla mücadelede kendine has yöntemler bulan bölge halkı, bugün yoksullukla mücadele ve güvenliğe odaklanan gecekondu dönüşüm projelerinin de odağı. Ancak eskisine oranla Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nda yaşayanların formal istihdam alanlarına girebilme olanaklarının azalmış olduğu düşünüldüğünde, bölgede yaşanan değişim ve dönüşümün yoksulluk, suç ve şiddetle mücadele açısından sorunlu olduğunu söyleyebiliriz.

Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nın, geçmişin ve bugünün yoksulları için önemli bir mekân olması, bölgenin geleceğine ilişkin öngörülerin de bu çerçevede ele alınmasını gerektiriyor. Bugün, eskiden Yenidoğan'a bağlı olan Özgürlük, Cemalbey, Sokullu ve Hürriyet mahalleleri ve Çinçin

Bağları içinde yer aldığı söylenen Atilla Mahallesi'nin bir kısmı, Aktaş Mahallesi'ne bağlanmış ve gecekondu dönüşüm alanı olarak ilan edilmiştir. Kısacası hâlâ büyük bir kısmı eskimiş/viran gecekonduyla kaplı olan, ancak ilk defa -gecekondu dönüşümü anlamında- bu kadar ciddi bir devlet müdahalesiyle karşılaşılan Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nın sosyo-kültürel, fiziksel, politik ve ekonomik yapısını anlamak için Aktaş Mahallesi önemli bir mekân oluyor. Dolayısıyla bu çalışmada, Yenidoğan ve Çinçin Bağları, Cumhuriyet'in ilk yıllarından bu yana bölgede yaşayanların, yoksulluk ve güvenlik gibi sorunlara odaklandığı söylenen gecekondu dönüşüm sürecindeki deneyimleri çerçevesinde ele alınmıştır. Bu çerçevede, gecekondu dönüşümü başlamadan önce bölgede yaşayan, sosyal yardımlara bağımlı, şu an TOKİ konutlarında (10) ve eskimiş/viran haldeki gecekonduarda (12) yaşayan¹ hak sahibi kadınlarla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Uzun yıllar Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nda yaşamış olduğu belirlenen aynı koşullardaki 4 erkek ve 1 kadın mahalle sakiniyle sözlü tarih çalışması gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla çalışmada, Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nın tarihsel gelişimi verilecek ve daha çok kadınların deneyimleri üzerinden bölgenin geleceğine ilişkin öngörülerde bulunulacaktır. Çalışma, Sosyal Hizmet alanında, Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Birimi² tarafından desteklenen ve Aralık 2011'den bu yana sürdürülen doktora tez çalışması'nın³ verilerine dayanmaktadır.

Farklı Kültürlerin Yoksulluğu Paylaştığı “Kendine Yeterli” Bir Yuva: Yenidoğan ve Çinçin Bağları

Karaosmanoğlu (2006)'nın “Ankara” isimli romanında, Kale'nin hemen karşı yamaçlarındaki “ancak eşek bağlarını” nitelemesiyle tanımlanan barakalar, yeni kurulan Cumhuriyet'in devraldığı konut sorununu ve

¹ şu an gecekonduya yaşamaya devam eden, hak sahipliği koşullarındaki yoksul kadınlardan 1'i TOKİ'ye yerleştirilmiş ancak ödemelerini yapmadıkları için yerleştirildikleri konuttan çıkarılarak tekrar gecekonduya dönmüştür.

² Söz konusu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Birimi tarafından desteklenen 012D06701002 no.'lu projedir.

³ Doktora tez çalışması, feminist metodolojiye dayalı etnografik bir çalışma olarak planlanmış, nitel araştırma yöntemi ve tekniklerinden yararlanılarak geliştirilmiştir.

ileride ortaya çıkacak gecekondulaşmayı haber veren ilk anlatılardır. Alandan elde edilen veriler de bu konudaki değerlendirmeleri (Bulut, 2009) doğrular. Doğduğundan bu yana mahalleden hiç ayrılmayan S. K. (79/erkek), ailesinin, “Cumhuriyet kurulmadan önceki yıllarda”, savaş koşulları nedeniyle Yenidoğan’a yerleştiğini söylemiştir. Ancak Yenidoğan ve Çiçin Bağları’nın oluşumunda, Ankara’nın başkent seçilmesinin belirleyiciliğini vurgulamak gerek. Şenyapılı (2004)’nın “kır itiyor ama kent özellikle çekmiyordu” biçiminde özetlediği bu yıllar, savaş koşullarından, doğal felaketlerden ve kırsal yoksulluktan kaçan insanların, Altındağ tepesine tek tük barakalar yaparak yerleştiği yıllardır. Görünen o ki, 1930’lara kadar hem denetimsiz alan olması hem de kent merkezi olan Ulus’a yakınlığı nedeniyle Altındağ tepesine göçen yoksullar, yoksulluk koşullarında yaşamaya devam etmişler. Yine de, dönemin ülke çapındaki yoksulluğu içerisinde, Yenidoğan’ın göçerler için “yeni bir yuva” olarak anlam bulduğunu belirtmek gerekiyor. Ailesinin 1930’larda Ankara’ya göçtüğünü söyleyen Z. D. (57/erkek), Yenidoğan’ın kendileri için anlamını şöyle açıklamıştır:

(...) Savaş ve sefalet yılları. Umutla gelmiş atalarımız. Evlerini kendi elleriyle kazarak yapmış. Bir türlü tüttüreceklerin bacanı demişler (...) demem o ki, buralar hep atalarımızın topraklarıdır; şimdi gelip bu topraklara, yuvamıza göz diktiler.

O döneme ilişkin anlatılar ve literatür, Yenidoğan’ın mahalle ölçeklerine gelmesinde bazı iskân politikalarının etkili olduğunu gösteriyor (Şenyapılı, 2004). 1930’larda Soğukkuyu istimlak çalışmalarında konutu yıkılanlara, yine Akköprü sel felaketinde evsiz kalan Arnavutlara ve Osmanlı döneminde Kızılcahamam’a yerleştirilen Bulgar göçmenlerine, Aktaş ve Yenidoğan mahallelerinde yer gösterildiği anlatılıyor. Bugün ilk yerleşenlerin bir kısmı, hemşehrilik ilişkileri ile istihdama katılarak ya da arsa ve konut piyasasının kendilerine sunduğu olanaklardan faydalanarak mahalleden taşınmış olsalar da, bölgeye yerleştirilen Arnavut ve Bulgar göçmenlerinin çocukları ve torunları hâlâ burada oturmakta. Bulgar göçmeni olup Kızılcahamam’dan Yenidoğan’a yerleşme hikâyesini anlatan yaşlı bir mahalle sakini, 1930 ve 1940’lardaki yapıyı ve sonrasını şöyle anlatıyor:

Burada bina da gecekonduda da yoktu. Bizi Kızılcahamam'dan getirdiler. 3-4 ev yaptık. Arsa verdiler. Derenin kale tarafında, bir de Aktaş Mahallesi'nin oralarda Yenidoğan'dan birkaç ev vardı. Toplasan 10-15 ev vardık. Her yer dağdı taştı. Ovalar vardı. Aralarda da dereler, ağağlar vardı. Hayvan otlatılırdı (...) sonra bu Aktaş'a Arnavutlar geldi. Atatürk yerleştirmiş dediler. Ama Yenidoğan hep yoksuldu, kuru ekmecek toplardık bazen çöpten. Köyde onu bile bulamayanlar, hep Kızılcahamam'dan, Haymana'dan geldiler; gecekondular çoğaldı. Sonradan Kars, Erzurum'dan Doğulular, bir de Çingeneler... [G. D. (86/kadın)].

O. K. (47/erkek)'nin deyiimiyle, Yenidoğan ve Çiçin Bağları'nı içeren Altındağ tepesi, Tatarların, Arnavutların ve Bulgar göçmenlerinin yanı sıra Doğu Anadolu'dan (çoğunlukla Kars ve Erzurum) gelen Kürtlerin, Çingenelerin, Kırıkkale, Haymana, Kızılcahamam gibi Ankara'nın köylerinden gelenlerin "yoksulluğu paylaştığı" bir mekândır. Çiçin Bağları ise, arsa değerinin daha düşük olması nedeniyle Yenidoğan'ın bir uzantısı olarak gelişmiş görünüyor. Nitekim S. K. (79/erkek)'nin anlatımından, Yenidoğan'ın, Çiçin Bağları'na göre daha merkezî olan sosyokültürel ve fiziksel konumunu anlayabiliyoruz:

Burada 72 buçuk milletten adam var. Bunlar hep Müslüman'sa da üçe ayrılır. Şâfiler vardır; Erzurum'dan Kars'tan gelenler. Hanefiler vardır. Bir de Mâlikîler. Aslında kökünü kimse bilmez burada. Erzurumlular ve Karşlılar arasında birçoğu Ermeni ve Alevidir ama söylemezler.⁴ (Onlar) bu Yenidoğan'ın tepesinde, su deposunun oralarda daha çok yaşar. Cemevi vardır mesela orada. Ama en çok Çiçin'de yaşardı Aleviler. Sonra ne olduysa '70'lerde onlar hep Dikmen'e göçtü⁵. Bir de en çok Çingeneler var orada. (...) (Çingeneler) sabah bir çıkarlardı el arabaları ellerinde, Çankaya'ya kadar gezer, atılan kömürleri toplarlar, sonra gelip burada (Yenidoğan'da) satarlardı. Her şey vardı Yenidoğan'da, hem de ucuzdu. Sinemamız vardı bir ara. Hâlâ var ama şimdi kötü sinema. O zamanlar

⁴ Alevilerin daha çok Çiçin Bağları'nda yaşadıkları doğru olmakla birlikte, Erzurum ve Karşlıların Ermeni ve Alevi olduklarına ilişkin bir bilgi yoktur. Bu nedenle Alevilik ve Ermeniliğin bölgeye sonradan yerleştiği söylenen bu grubun küçümsenmesi ve ötekileştirilmesi anlamında kullanıldığı düşünölmektedir. Mahallede yaşayanlar kendilerini "müslüman" olarak tanımlamaktadır.

⁵ 1950'li yıllarda devlet memuru olabilenlerin, 1949'daki ilk imar affı ve 1970'lerle çıkan diğer aflarla birlikte, mahalledeki gecekondularını kiralayarak, Aydınlıkevler, Telsizler, Dikmen, İncirli ve Batıkent tarafına yerleştikleri biliniyor.

açık hava sinemaları çoktu, kadınlı kızlı ailelerimizi de götürürdük. Televizyon zaten yoktu. Gramofon çalardı. Hurdacılar da olurdu daha çok gramofon. Alır, yapar, satarlardı. Bazen tamir edip kendileri de kullanırdı.

Bu kendine yeterli ve kendine has kuralları olan dünyada, yoksulların gündelik yaşamının, feodal kültürle beslenen birçok kabadayılık/ağalık hikâyesiyle biçimlendiğini söyleyebiliriz (bkz. Özmen, 2009). Nitekim Kabadayılık hikâyelerine konu olan “Kürt Cemali” gibi birçok ismi⁶ tanıyan ve hatırlayanlar, “zenginden alıp fakire verirdi”, “bu mahallenin koruyucusu, en sevilen evlatlarındandı” biçiminde ifadeler kullanmıştır. Bu yapı, 1950 ve 1960’larda gecekondunun ve gecekondulaşmanın yasallaşmasıyla, birçok ünlü kabadayının inşaat ve konut sektörüne el atmasını da beraberinde getirmiş görünüyor. Dolayısıyla, Işık ve Pınarcıoğlu (2005)’nin bahsettiği nöbetleşe yoksulluk sisteminin, Yenidoğan ve Çinçin Bağları’nda hemşehrilik ilişkileri ve bölgedeki güç dengeleri çerçevesinde, bu dönemde yapılanmaya başladığını söyleyebiliriz. Bunun bir sonucu olarak, deneyimli gecekondulular, kente yeni göçenlere, konut yapımı ya da istihdama katılımları konusunda destek olmuş ve bundan rant sağlamıştır.

Yenidoğan ve Çinçin Bağları’nın 1950’lerden sonraki dönemi, gecekondulu halkın işçileşmeye ve siyasallaşmaya başladığı bir dönemdir. Ancak bu dönemde, ucuz işgücü olarak yoksul kesime olan ihtiyacın artmasıyla, memur ya da işçi olanlar ya da Almanya’ya işçi olarak gidenler olsa da, bölgenin hâlâ ciddi bir enformel istihdam alanı olduğunu belirtmek gerek. Kongar (1974)’ın Altındağ araştırması, 1960’ların sonlarında bölgedeki nüfusun %20,9’unun nitelikli, %4,6’sının yarı nitelikli işçi olduğunu, %12,7’sinin küçük esnaf, seyyar satıcı, %11,1’inin ise temizlik işçisi, hizmetçi, müstahdem, kapıcı, çöpçü, aşçı gibi işlerde çalıştığını gösteriyor. Geri kalan nüfus ise, hamallık, işportacılık, pazarcılık vb. gibi enformel işlerde çalışmaya devam ediyor. İmar ve İskân Bakanlığı (İİB) (1964a, 1964b, 1964c, 1964d, 1968)’nin bu bölgede yaptığı çalışmaların sonuçları ise, Altındağ tepesindeki birçok mahallenin, en temel altyapı ve kentsel hizmetlerden dahi yararlanama-

⁶ Mahallede “haklının ve halkın yanında” olduğu belirtilen kabadayılar, Sarı Mehmet, Kürt İrfan ve Kürt Cemali’dir.

dığını, burada yaşıyanların sosyal güvencesiz ve eğitimsiz, yaşam alanlarının sağlıksız olduğunu gösteriyor. Bu bilgiler çerçevesinde bölge nüfusunun, tarihsel süreç içinde, sosyal politikayı oluşturan konut, istihdam, sağlık, eğitim, sosyal hizmetler ve sosyal güvenlik alanlarından dışlandığı görülüyor. Şenyapılı (2004), dışlanmanın nedeni olarak, Yenidoğan ve Çinçin Bağları gibi yoksul bölgelere götürülen hizmet maliyetinin, bu bölgelerin karşılayamayacağı kadar yüksek olduğunu vurgular ve devlet politikaları açısından yaşanan ikiliğe dikkat çeker. Nitekim bu dönemde, bölgeye hiçbir beledî ve kentsel hizmetin gitmediği, ancak, gecekondulaşmaya göz yumulduğu ve vergilendirmenin de adaletsiz bir şekilde, benzer nitelikli konutlarda dahi farklı miktarlarda uygulandığı biliniyor.

Bölgenin kentle olan bu yüzeysel/ikiyüzlü bütünleşmesi, Çinçin Bağları ve Yenidoğan'ın 1970'lerden sonraki siyasallaşma dönemini, 1980 sonrasında suçla bütünleşmesini ve 2000'lerdeki gecekondu dönüşümünü rasyonelize eden "güvenlik sorunu"nu anlamak açısından önemli. Çünkü Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nın bugününe ve geleceğine ilişkin öngörüler, bu tarihsel çizgi içerisinde yoksulluğun nasıl ele alındığıyla şekillenen deneyimlerle biçimleniyor. 1970'lerde yoksul halkın kendi içerisindeki güç ilişkileriyle şekillenen arsa ve konut rantı, yoksullukta nöbetleşmeyi, dönemin sağ-sol ideolojik kutuplaşması ise kurtarılmış bölgeleri yaratmıştır. 1980'lere gelindiğinde, Yenidoğan ve Çinçin Bağları, eriyen konut stoku ve rant piyasası ile sahip olduğu güçlü hemşehrilik ilişkilerini kaybetmiş, 12 Eylül askerî darbesi döneminde, bölge tamamen suç ve uyuşturucuyla anılmaya başlanmıştır. 2000'li yıllar ise, tarihsel süreçte muhtelif isimlerle anılan Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nın mekânsal olarak dönüşümüne sahne oluyor. Bu açıdan, 1970'lerden günümüze kadarki süreçte Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nın yaşadığı değişimi, hem semt sakinlerinin deneyimleri hem de devlet politikaları çerçevesinde ele almak yerinde olacaktır.

Bir Yok Sayma/Etme Siyasetine İçeriden ve Dışarıdan Bakış: “Güvenli/Kurtarılmış Bölge” mi, “Suç, Şiddet, Uyuşturucu Diyarı” mı?

Bölge halkının özellikle gecekondular ve arazi hakları üzerinden dayanışmasının geçmiş, 1950 ve 1960’lı yıllara rastlansa da, bu dayanışmanın sadece arazi-konut hakları ve gündelik yaşam ihtiyaçları düzeyinde kaldığını belirtmek gerek (Şenyapılı, 2004). Bununla beraber, bir hak talebine dönüşemese de, Yenidoğan ve Çinçin Bağları’nda hiçbir dayanışmanın olmadığını söylemek mümkün görünmüyor. 1960’ların sonlarında Yenidoğan’da yaşamış olan B. D. (74/erkek), “bazen geceleri sabaha karşı mahalleye kamyonlarla yiyecek ve kot” getirilip, parasız dağıtıldığından bahsediyor. Bunları kimlerin getirip dağıttığı sorusunu ise şöyle cevaplıyor:

Buranın çocukları yapardı. Yenidoğan hep yoksuldu, hep suçlu bir bölgeydi. Ama böyle değildi; zenginden alıp yoksula verme gibi yani; daha namusluymuştu. Şimdi her şey ele ayağa düştü. Yabancı değilsen, buranın çocuğuysan, aynı yoksulluğu yaşıyorsun. Mecbur eldekini paylaşıyorsun (...) ben çok biliyorum, yiyecek ekmeği olmayana mahallede yemek yapıp götürüldüğünü.

Benzer söylemler Çinçin Bağları’nda yaşayanlar tarafından da dile getirilmiştir. Dolayısıyla dayanışma, gündelik ilişki ve yaşamsal ihtiyaçlar üzerinden, kuralsız ve dışlanmış bir yoksulluğu yönetme biçimi olarak şekillenmiş görünüyor. Eğitimsizlikle perçinlenerek hak talebine dönüşemeyen böyle bir dayanışmanın, “suçla bütünleşme” olgusu tehlikeli boyutlara ulaşmadığı sürece, yeterli hizmeti sunmakta zorlanan kent yönetimi açısından işlevsel olduğunu belirtmeye gerek var mı bilmem?

İşte Yenidoğan ve Çinçin Bağları’nın 1970’lere kadar taşınan bu yoksulluk odaklı dayanışmacı yapısı, dönemin ideolojik kutuplaşması içerisinde bölgedeki “kurtarılmış bölgeler”in oluşumunda etkili olmuş. Nitekim 1970’li yıllarda, Çinçin Bağları’nın devrimci gençleri sakladığı, devrimci gençlerin de mahallelileri koruduğu görülüyor. Işık (2008)’in deyişiyle, “Yazılmamış bir anayasası vardı Çinçin Bağları’nın! Kimse kimsese haksızlık yapmaz; zayıfın kendisini güçsüz hissetmesi mümkün olmazdı Çinçin’de! Önceleri kabadayılar vardı halkın güvencesi olarak;

sonradan devrimciler çıktı sahneye.” 1980’lerle birlikte ise, mahallenin daha da yoksullaştığını, “türeyen yeni çeteler ve mafyalar”la birlikte “kurtarılmış bölgeler”in, yavaş yavaş “polis ve yabancıların giremediği” suç alanlarına dönüştüğünü görüyoruz. Bu durumun oluşumunda, bir yandan 1970’lerle birlikte gündeme gelen neo-liberal politikaların, 12 Eylül 1980 askerî darbesinin ve 1980’lere doğru gerçekleşen nöbetleşe yoksulluk sürecinin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim, Erman (2007)’ın Hıdırlıktepe ve Ersavaş (2009)’ın Gültepe Mahallesi’nde yaptığı çalışmalar, 1980 sonrasında, bölgenin giderek kent içerisinde kalmış, yoksulluk kültürünün kuşaktan kuşağa aktarıldığı, eksik kentsel hizmetlerin, suç ve şiddetin yaygınlaştığı bir bölge olarak, klasik gecekondu alanlarından farklılaştığını ve “gettolaştığını”, konutların klasik gecekondu özelliklerini yitirdiğini göstermektedir. Bu açıdan Erman (2007), bölgedeki evlerin artık gecekondu değil, “viran evler” olarak adlandırılabilirliğini belirtir.

2000’lere kadar semt sakinlerinin gündelik yaşamlarında yer tutan en önemli konu yine yoksulluk ve güvenlidir. 2000’lerde ise, birçok alanda gettolaşmaya neden olan tarihsel süreç ve yoksulluk kültürü yok sayılarak, Çinçin Bağları ve Yenidoğan’a yoğun biçimde, “güvenlik götürme” gerekliliğinden bahsedildiğini görüyoruz. Gerek Altındağ Belediyesi 2006-2009 Stratejik Planı (2006)’nda,⁷ gerekse medyada çıkan haberlerde (Ankara Rehberi-AR, 2012), bölgenin, dönüşümle güvenli ve yaşanabilir bir alan hâline geleceği mesajları var. Nitekim 2007 yılında başlayan gecekondu dönüşüm projesi ile 432 eskimiş/viran gecekondu yıkılmış, bu eskimiş/viran evlerde yaşayan hanelerin 67’si TOKİ konutlarına borçsuz olarak, 299’u 180 aya varan taksitlerle borçlandırılarak yerleştirilmiştir. Şu an TOKİ konutlarına yerleştirilenlerin sadece 56’sı burada yaşamaya devam etmektedir. Diğerleri, ya tekrar bir başka eskimiş/viran haldeki gecekonduya geçmiş ya da başka yerlere göç etmiştir. Yıkımı gerçekleştirilen 67 hane ise, TOKİ konutlarının bitmesini ve yerleştirilmeyi beklerken, Yenidoğan’daki henüz yıkılmamış eskimiş/viran gecekondulara yerleşmiştir. Yani bu süreç, bir dönemin kurtarılmış ve güvenli bölgele-

⁷ Gecekondu dönüşüm projelerinin gerçekleştirilme amaçları içerisinde üç temel konunun önemsendiği vurgulanıyor: “yoksullukla mücadele ya da yaşam kalitesini artırma”, “güvenlik koşullarının sağlanması” ve “toplumcu belediyeçiliğin bir koşulu olarak katılım.”

rini (Özgürlük Mahallesi gibi), isimleri ve tarihleriyle yok etmiş, yoksullukla mücadelede etkin olan sosyal organizasyonları (aile ve hemşehrlik ilişkileri gibi) bozmuş, bölge halkının yerinden edilmesine, yabancılaştırmasına ve bölgede şiddet ve suç kültürünün artmasına neden olmuş. Bu nedenle, bugün semt sakinlerinin en çok bahsettiği konu, gecekonduların dönüşümü ve TOKİ konutları olmuştur.

Gecekonduların dönüşümü kapsamında TOKİ'lere yerleştirilenlerin bir kısmı, kendilerine has biçimde geçimlerini sürdürebilecekleri, nispeten daha ucuz olan yakın mahallelere ya da başka alanlara göç ederek, yoksulluk kültürünü başka bölgelere taşımaya devam etmekte. En çok tercih edilen bölgeler ise, Hüseyingazi, Ayvalı ve Sincan'ın Saraycık Köyü. Bugün bu bölgelerin bazıları (Saraycık gibi) "ikinci bir Çinçin olma"⁸ korkusuyla, dönüşüm kapsamına alınmıştır (Tekeci, 2012). Bu süreçte S. Y. (34/kadın), eskimiş/viran gecekondularının yıkımını ve TOKİ'den atılmalarını şöyle anlatıyor:

Bize de nasıl oldu biliyon mu? Boşaltın diye haber gelmedi. Sabahın 7'siydi ha. Ben kalktım (...) bir baktım polis dolu. Ağabeyimgil işe falan gidecekler, kahvaltı hazırlıyorum. Kahvaltı derken saat 8 oldu. Bir baktım giderek büyüyor polisler (...) eve gelmiş. Uğraştılar yani o zaman da. Ağabeyim direğe mireğe çıktı hani çıkarmasınlar diye. Zaten biz toplanmıştık hani de. Hazırdık. Ama bize haber vermediler, sabahın köründe öyle bir şey oldu (...) vallahi çok haksızlıklar var (...) televizyonlarda da boy boy çıktık. İnternete de gir, çıkar yani (...) ne biçim olduk yani biz. Orayı gördük, şokunu da hâlâ atlatamadık yani biz. Ağabeyim desen kendini cereyana katıyor. Annem kiremitleri kafasına attı. Yıkmasınlar diye yani. Annem zaten o yaşadıklarından sonra kötüledi de vefatı oldu (...) bayağı direndik ama işte sonradan da anlaştık işte. O olmasaydı (...) ne bilelim. Şimdi de TOKİ'den attılar (...) dün işte. Çevik kuvvet, bir de belediyeden adamlar geldi. Ben dedim ya, benim ölümü çıkarırsınız buradan. Ya bıçak sokarım kendime, ya da bir bidon benzin dökerim, yangın çıkarırım. Anamı oturtmadınız babamı da mı oturmayacaksınız dedim. Hepimizin

⁸ Basın ve Belediye tarafından yayınlanan belge ve haberlerde, "Çinçin Bağları" çoğunlukla sadece "Çinçin" olarak ifade edilmektedir. Bu durumun, bir dönemin bağlarla kaplı bölgesinin tarihini yok etmeye dönük bir politika olarak işlediğini söyleyebiliriz. Benzer bir amaçla, "Çinçin Bir Varmış, Bir Yokmuş" afişinde de bölgenin her zaman bakımsız gecekondularla kaplı olduğu algısını vermeye çalışan bir fotoğraf ve hemen yanında TOKİ binalarının yükseldiği bir başka fotoğraf kullanılmıştır. Bölgenin medya üzerinden nasıl temsil edildiğini incelemek bir başka araştırmanın konusu olmakla birlikte, ilgi çekicidir.

sesleri kısık yani bağırmaktan, kendimize zarar vermekten. Evi nasıl götü-
röyorsunuz, nasıl yapıyorsunuz diye bağırdım. Artık oranın amiri şey ya-
pamadı yani benden. Kelepçe vurun dedi. Neyine vuruyorsun dedim. Sa-
kın dedim elleme beni. En son baygın gibi olmuşum (...) çocuğun da psi-
kolojisi bozuldu ya. Dün eve polisler gelince. Bizim oğlanlar da parçala-
yınca kendini. Ben de fenalaştım yani. Baygınlık geldi yine.

Eskimiş/viran gecekondularından TOKİ'ye yerleştiren yoksul grup-
lar, TOKİ borçlarını ödeyemedikleri için ikinci kez yerlerinden edilme ve
evsiz kalma riskiyle karşı karşıya. Boşaltılan TOKİ konutları ise, Belediye
tarafından kamuya satışa çıkarılmakta ve TOKİ'lere orta sınıftan insanlar
yavaş yavaş yerleşmektedir. Bu durum, bugünün Yenidoğan ve Çinçin
Bağları'nda, eskiden semt sakininin yoksullukta nöbetleşmesini sağlayan
arsa piyasasının, devlet tarafından ranta açıldığını ve bölgenin orta sınıf-
laştırılmaya çalışıldığını gösteriyor.

Bununla beraber, şu an hâlâ eskimiş/viran gecekonduların bulunduğu
bölgede daha farklı bir nüfus değişimi yaşanmakta, gecekonduların
en yoksul grubun (kiracıların ya da kira ödemeyen gecekonduların)
yerleştirdiği bir mekân hâline gelmekte. Gerçekten de, eskimiş/viran halde-
ki gecekondularının yıkılmasıyla, eskiden birbirini tanıyan mahalle sa-
kinleri, durumu iyi olanların boşalttığı gecekonduların⁹ "çete"lerce işgal
edildiğini ve mahallede suç ve şiddetin daha da artmasıyla bir yabancı-
laşma yaşandığını söylüyor. Örneğin, dönüşüm bölgesinde eski-
miş/viran bir gecekonduda yaşayan ve hak sahibi olduğu halde "çok
borç yaptıkları için TOKİ'ye geçmeyeceğiz" diyen D. P. (33/kadın), ma-
hallede güvenlik sorununun arttığını ve TOKİ'lerle birlikte "çok yabancı-
laşma olduğunu" söylüyor. Z. D. (32/kadın) ise, TOKİ'lerin gelmesiyle,
mahallede "türeyen çeteler"in güvenlik ve huzur bırakmadığını, fırsat
bulanların taşındığını ve devletin bu konuda bir şeyler yapması gerekti-
ğini söylerken şunu da ekliyor: "Bazen de burası bizim mahallemiz diye-

⁹ Gecekondular alanında evlerin boşalması olgusu, arazi tapusu dönüşüm alanında görünen,
ancak gerçekte dönüşüm alanı dışında kalanların TOKİ'lere yerleşmesiyle gündeme gelmiş;
dolayısıyla TOKİ binalarının yakınındaki bölgelerde daha yoğun olarak yaşanmıştır. Boşalan
gecekondular çeteler tarafından işgal edilince, durumu iyi olup, mahallenin güvensiz ortamın-
dan kurtulmak isteyenler mahalleyi terk etmiştir. Boşalan evler arttıkça çeteler de artmıştır. Eski
gecekondular sahipleri de, gecekondularını boşalttıktan sonra bunların harap edilmemesi ve
dolayısıyla dönüşüm projesi ile enkaz parası alabilmek için bu işgallere göz yummaktadır.

rek (çetelere) direnenler var. Burada 2-3 aile böyle direniyoruz. Çünkü her gidenle, çeteler daha da içimize giriyor. Yani çıkacağımızdan mı, değil. Biz burada yaşamak zorundayız; hani başka çaremiz yok.”

Yenidoğan ve Çinçin Bağları gibi gettolaşmış bölgelerde başlatılan gecekondü dönüşüm projelerinin yarattığı olumsuz etkiler ve bu süreçte artan toplumsal cinsiyet eşitsizliği, Yenidoğanlı ve Çinçinli kadınların deneyimlerini farklılaştırıyor. Durum, kadınların gündelik yaşamları üzerinden değerlendirildiğinde, bambaşka bir Yenidoğan ve Çinçin Bağları çıkıyor ortaya. Yani, gecekondü dönüşüm projesiyle amaçlanan, geleceğin Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nda, kadınların ihtiyaçlarını dikkate alan “sosyal konut” hizmetlerinin geliştirilmesi ihtiyacı doğuyor (Chant, 1996). Sonuç olarak, Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nın geleceğine ilişkin öngörülerde bulunabilmek açısından, Aktaş Mahallesi'nde TOKİ konutları ve eskimiş/viran gecekondülarda yaşayan hak sahipliği koşullarındaki yoksul kadınların¹⁰ deneyimlerine ve söylemlerine kulak vermek oldukça yol gösterici olabilir.

Değiş(mey)en Yoksulluk Koşullarında Ötekilerin Diğerleri: Var Olmak İçin Kadınlardan Gecekondü, Yoksulluk ve Güvenliğe Dair

Gecekondüde yaşayan kadınların yaşamlarına ilişkin çalışmaların öncelikle konut, sokak ve mahallenin anlamına odaklandığını görürüz. Yoksulluk, kadın ve konut üzerine yapılmış diğer çalışmalarda da belirtildiği gibi (Chant, 1996; Kümbetoğlu, 1996; Uraz ve Gülmez, 2011), Yenidoğan ve Çinçin Bağları'nda yaşayan kadınlar için konut, sadece ev işlerinin yapıldığı bir alan değil. Konut, aile geçimine destek verici etkinliklerin, ev ve bakım işlerinin gerçekleştirildiği, akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin geliştirildiği, politika tartışmalarının, yardımlara ilişkin bilgi alışverişinin gerçekleştirildiği yani “yeniden üretim işleri”nin ve politikanın yapıldığı, sosyo-ekonomik-politik bir mekân olarak karşımıza çıkıyor. Benzer biçimde sokak da, konutun bir uzantısı olarak, geçime destek verici işlerin (erzak hazırlama, halı yıkama, yün ditme, el işleri vb. gibi)

¹⁰ “Yoksul kadın” kavramı, SYDV'den sosyal yardım aldığı tespit edilen ve hak sahibi koşullarında olan hânelerdeki kadınları ifade etmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, kiracı konumdaki kadınların deneyimleri üzerinden geliştirilecek bir sosyal konut politikasıyla desteklenmesi gereken sonuçlar içermektedir.

bir arada “eğlenceli bir şekilde” gerçekleştirildiği, sosyal yardım ya da psikolojik destek için ihtiyaç duyulan bilgilerin elde edildiği, ocuk ve yaşlı bakımı gibi bakım işlerinin paylaşıldığı bir dayanışma mekânı. Dolayısıyla fare, don, sobanın kir-pisi, akan tavanlar, banyosuz-susuz kalma, tuvalet ihtiyaı için dışarı çıkma ya da atık su basmaları, toz-toprak vb. gibi sağlıksız, eskimiş fiziksel koşullarla anılsa da, gecekondulu ve çevresi, zamanının çoğunu burada geçiren kadınlar için sosyo-politik olarak anlamlı ve “ekonomik” bir yaşam sunuyor. Bu nedenle olacak, bölgede yaşayanların sosyo-ekonomik-politik ve kültürel yapısını dikkate almadan gerçekleştirilen gecekondulu dönüşüm projesi, Yenidoğanlı ve ininli kadınların eskimiş/viran bile olsa, gecekonduyu “bereket”, TOKİ’leri de “evsiz kalma korkusu” ve “geçim derdi” olarak deneyimlemesine neden olmuş. Bu konuda üç yıldır TOKİ’de yaşayan D. . (63/kadın), gecekondulu ve TOKİ yaşamlarını şöyle karşılaştırıyor:

Buraya bir çivi vurursun para. Asansör parası, p parası, su parası. Her şey para. Orada suyumuz gelirdi, ısımız, yardımımız gelirdi. Gecekonduya kurban olayım (...) bereket, bereket (...) nceden bak böyle içeriden suyun akardı. Bebeler hep perişan. Ama Allah senin üstünde duruyordu. Evinin bir eksikđi kalmıyordu. (...) şimdi boğazından kesiyorsun, elektrik ödüyorsun, aidat ödüyorsun.

M. A. (40/kadın) ise, TOKİ konutlarına geçişle birlikte, tuvalet ve banyo sularını idareli kullanarak, doğalgaz ve elektrik kullanmayarak ya da az yemek yaparak ekonomi yaptıkđını, ancak hâlâ aidatı yetiştirmediklerinde “ryalarımnda olsun, hep sanki evimi elimden alacaklarmış gibisinden” düşündüğünü belirtmiştir. Benzer biçimde, şu an hâlâ eskimiş/viran gecekondularda yaşayan kadınlar da, TOKİ’yi “kurtuluş” olarak görüyor, ancak sürecin belirsizliğinden, “evsiz kalabilme” ve “geçim sıkıntısına düşme” durumundan korkuyor. Kısacası, gerek eskimiş/viran bir gecekonduda, gerekse TOKİ’de oturmaya devam eden kadınlar, gecekondulu dönüşümü ile komşularının dağıldığından, hemşehrlik ilişkilerinin koptuğundan, geçim sıkıntısı ile suç ve şiddet olaylarının arttığından ve birbirlerine yabancılaşarak yalnızlaştıklarından bahsetmiştir. Bunun en önemli nedeni, mahallenin “yabancınn giremediği”, “herkesin birbirini tanıdığı ve kolladığı”, konut ve sokak yaşamının tehlikelerden

uzak bir şekilde sürmesini sağlayan “denetimli ve güvenli” bir mekân olmaktan çıkmış olması.

Kadınların yalnızlaşma ve “dört duvar arasına tıklıp kalma” durumundan kurtulabilmelerinin en “güvenli” biçimi ise, dinî örgütlenmeler aracılığıyla bir araya gelmek ya da sosyal yardımları yönetmek gibi görünüyor. Nitekim dinî örgütlenmelerin, Kur’an okuma, mevlit toplantıları vb. gibi etkinlikler dışında küçük çaplı yardımlar yapması da, kadınların dışarı çıkmalarını işlevselleştiren bir zemin hazırlıyor. Böylece kadınlar, birbirlerinden hangi sosyal yardımın nerede verildiğini öğrenebilmekte, buralara beraber gidebilmekte ya da aile sorunlarının çözümüne ilişkin profesyonel olmayan “psikolojik destek” alabilmektedir. Dolayısıyla, bozulan sosyal organizasyonların yerini almışa benzeyen dinî örgütlenmeler aracılığıyla, kadınların kamusal alandaki varlıklarının da muhafazakârlaştığını söyleyebiliriz. Ayrıca, yardım verenin düşünce ve inanışlarını içselleştirmeyi içeren “yardım bağımlılığı” (Fraser ve Gordon, 1994) ile beslenen bu muhafazakârlaşmanın, geçim sıkıntısı nedeniyle, kadınlar üzerindeki artan istihdam baskısıyla zaman zaman çeliştiğini ve kadına yönelik şiddet riski taşıdığını da belirtmekte fayda var. Bu çelişkinin ve kadınların yardım bularak evdeki konumlarını güçlendirmesinin bir sonucu olacak, kadınların çalışmaya ilişkin taleplerini dile getirmeye başladıkları da görülüyor.¹¹ Görünen o ki, eskinin bir-birini tanıyan ve yabancıların giremediği nispeten güvenli ve korunaklı gecekondular alanı güvensizleşmiş durumda. Eskimiş/viran gecekondular da yaşayan kadınların çoğu, Sincan, Ayvalı ve Hüseyingazi tarafına giden hemşehrileriyle bağlantı içerisindedir ve taşınmak için ellerine biraz para geçmesini bekliyorlar.

Sonuç Yerine: Geleceğe Dair...

Sonuç olarak, bugün Yenidoğan ve Çinçin Bağları’nda yoksulluk ve güvenlik sorunları giderilmeye çalışılırken, yoksul halk yerinden ediliyor

¹¹ Benzer bir güvensizlik algısının ve paraya duyulan ihtiyacın, TOKİ konutlarında yaşayan kadınlar için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz. TOKİ’deki kadınlar, eğer evde birden fazla kişi çalışmazsa, evlerinin ellerinden alınabileceğini ya da evsiz kalacaklarını düşünüyor.

ve bölge “yeni bir konut ve arazi rantı” için orta sınıflara açılıyor. Yani, eskiden yoksullara mekân olan Yenidoğan ve Çinçin Bağları, bugün yaşadığı mekânsal dönüşümle birlikte, “orta sınıf”ların mekânı olarak dizayn ediliyor. Bir dönemin yoksulları için konut sorununa çözüm olarak gelişen “gecekondu”ların yerini TOKİ konutlarının almasıyla, “gecekondu” ve “gecekondu”, dışlanma söyleminin merkezine alınıyor; eskinin gecekondu “suç”tan “arındırılırken”, “suçu üreten”in “gecekondu” ve “suçlu”nun da “yoksul gecekondu” olduğu algısı pekişiyor. Yoksulların barınma hakkı ise tartışmaya çok fazla açılmıyor. Böylece devlet, tepeden inmesi bir mantıkla güvenlik götürmeyi amaçladığı bu bölgelerde, yoksullaşan, yerinden edilen, şiddetle iç içe yaşayan, yabancılaşan ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin arttığı bir topluluğun oluşumuna neden oluyor. Görünen o ki, Yenidoğan ve Çinçin Bağları, şuan 1/3’ü dönüşüme uğrasa da, artık eskisinden çok farklı bir yaşam alanı ve bugün giderek daha fazla çetenin ve kiracının mekânı hâline gelmiş durumda. Eğer burada yaşayan, yoksulluğu ve güvesizliği deneyimleyen halkın sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı dikkate alınmamaya devam edilirse, geleceğin Yenidoğan ve Çinçin Bağları için iki seçenek ortaya çıkıyor. Bu seçeneklerden birincisi, “soylulaşma” süreciyle Yenidoğan ve Çinçin Bağları’nın eski sakinlerinden “temizlenerek”, kentin başka bölgelerinde yeni Yenidoğan ve Çinçin’lerin oluşumu; dolayısıyla yoksulluk ve suçun yer değiştirmesi oluyor. Bu durumun, kentin tümü için Yenidoğan ve Çinçin Bağları’nın yarattığı “tehlike”yi yok etmeyeceği, ancak, yoksulluk ve suç kent merkezinden uzaklaştıracağı ve yoksulların kentle bütünleşmenin önünde engel oluşturacağı açık. Bununla beraber, bu gibi bir değişime mahallelilerin direndiği ve mahallelerine sahip çıkmak için çabaladığı da görmezden gelinmemeli. Bu nedenle, ortaya bir diğer seçenek çıkıyor. Sonuç, eskimiş/viran gecekondularından TOKİ konutlarına yerleştirilen ya da yerleştirileceği söylenen Yenidoğan ve Çinçinliler’in, mahallelerini terk etmeyerek, daha da yoksullaşmayı ve yabancılaşmayı göze alması oluyor. Yoksulluk, suç ve şiddet üreten bir mekânda gerçekleşen dönüşümle, mahallelilerin, bir şeyleri değiştirebilme ve olumluya dönüştürebilme potansiyellerinin (agency) ise, bu süreçte suç ve şiddeti yeniden üretmeksizin nasıl gerçekleştirebileceği hâlâ bir soru işareti olarak varlığını muhafaza ediyor. Bu süreçte kadınların, var olan geleneksel ve

ataerkil kabullere karşı çıkararak da olsa, çalışarak hâne geçimine katkı sunma çabaları ise kadına yönelik şiddet riskini akla getiriyor.

KAYNAKÇA

- Altındağ Belediyesi. (2006). *2006-2009 Stratejik Planı*. Ankara, Altındağ Belediyesi Yayını.
- Ankara Rehberi (AR) (2012). Çinçin Bağları Tarihe Karışıyor. *Ankara Rehberi*. 13 Aralık 2012 tarihinde, <http://www.ankararehberi.com/ankara-haberleri/737-cincin-balar-tarihe-karyor.html> adresinden erişildi.
- Blumberg, R. L. (1991). Income under Female versus Male Control: Hypotheses from a Theory of Gender Stratification and Data from the Third World. R. L. Blumberg (Der.), *Gender, Family and The Economy: The Triple Overlap* içinde (ss. 97-128). Newbury Park: SAGE.
- Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı. (BM HABITAT). (1998). Gendered Habitat: Working with Women and Men in Human Settlements Development. 02 Aralık 2012 tarihinde http://action.web.ca/home/housing/resources.shtml?x=67106&A_A_EX_Session=f9978ca35ece41560c221e935fe3c35e adresinden erişildi.
- BM-HABITAT Değerlendirme Raporu (2003). Forward Looking Evaluation of Gender Mainstreaming in UN-HABITAT Based on Lessons Learned from the WHP and Gender Unit Report. 02 Aralık 2012 tarihinde http://www.unhabitat.org/pmss/listItemDetails.aspx?publication_ID=1155 adresinden erişildi.
- BM-HABITAT (2008). Gendering Land Tools: Achieving Secure Tenure for Women and Men. 02 Aralık 2012 tarihinde <http://www.unhabitat.org/pmss/getElectronicVersion.aspx?nr=2837&alt=1> adresinden erişildi.
- BM-HABITAT (2010). Gender Equality for Smarter Cities: Challenges and Progress. 02 Aralık 2012 tarihinde <http://www.unhabitat.org/pmss/getElectronicVersion.aspx?nr=2887&alt=1> adresinden erişildi.
- BM-HABITAT (2012). Gender Equality for a Better Urban Future: An Overview of UN-HABITAT's Gender Equality Action Plan (2008-2013). 02 Aralık 2012 tarihinde http://www.unhabitat.org/downloads/docs/6821_6041_GEAP_BrochureFinal.pdf adresinden erişildi.
- Bulut, H. (2009). Ankara'yı Yeniden Algılamak: Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Ankara Hakkında. İ. E. Işık ve Y. Şentürk (Der.). *Öznel, Durumlar ve Mekanlar; Toplum ve Mekan: Mekanları Kurgulamak* içinde (ss. 82-101). Birinci Basım, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- Chant, S. (1996). Kadın Konut ve Varolma Stratejileri: Kalkınmakta Olan Ülkelerde Dikkate Alınması Gereken Konular, E. M. Komut (Der.). *'Diğerleri'nin Konut Sorunları içinde* (ss. 121-140). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları.
- Erman, T. (2007). Çandarlı-Hıdırlıktepe (Altındağ, Ankara) Örneği Üzerinden Suç ve Mekan İlişkisi ve Mahalleli Deneyimleri: Dosya 06. *TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni*, 55, ss. 30-34.
- Ersavaş, Ö. (2009). Gecekondu Alanlarının Dönüşümü: Ankara Gültepe Mahallesi Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Fraser, N. ve Gordon, L. (1994). Agenealogy of Dependency: Tracing The Keyword of The U.S. Welfare State. *Sings*, 19 (2).
- Parker-Pope, T. (2008, Mayıs 6). Psychiatry Handbook Linked to Drug Industry. *The New York Times*. 15 Ocak 2012 tarihinde, <http://well.blogs.nytimes.com> adresinden erişildi.
- İşık ve Pınarcioğlu (2005). *Nöbetleşe Yoksulluk: Sultanbeyli Örneği*. Ankara: İletişim Yayınları.
- İşık, Y. (2008). Onlar Çinçin'i Yıkacak Biz Yoksulluğu! *Birgün Gazetesi*. 20 Mart 2013 tarihinde http://www.birgun.net/forum_index.php?news_code=1202232152&year=2008&month=02&day=05 adresinden eleştirildi.
- İmar ve İskân Bakanlığı (İİB) (1964a). Ankara-Gölveren Gecekondu Araştırması. Gecekondu Ön Çalışmaları 2, Mesken Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi.
- İmar ve İskân Bakanlığı (İİB) (1964b). Ankara-Çinçin Bağları Gecekondu Araştırması. Gecekondu Ön Çalışmaları 3, Mesken Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi.
- İmar ve İskân Bakanlığı (İİB) (1964c). Ankara-Topraklık Gecekondu Araştırması. Gecekondu Ön Çalışmaları 4, Mesken Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi.
- İmar ve İskân Bakanlığı (İİB) (1964d). Ankara- Gölveren- Çinçin Bağları ve Topraklık Gecekonduları. Gecekondu Ön Çalışmaları 5, Mesken Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi.
- İmar ve İskân Bakanlığı (İİB) (1968). Gecekondular ve Gecekondu Bölgelerinin Sosyokültürel Özellikleri. Mesken Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2006). *Ankara* (23. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kent Haber, (2004, 6 Temmuz). Başkentte Yıkım Gerginliği, 25 Mayıs 2013 tarihinde <http://www.kenthaber.com/ic-anadolu/ankara/altindag/Haber/Genel/Normal/baskentte-yikim-gerginligi/5c661d94-249f-4178-8adf-215bc8d92e54> adresinden erişildi.
- Kongar, E. (1974). Altındağ'da Kentle Bütünleşme. *Amme İdaresi Dergisi*, 6 (3).
- Kümbetoğlu, B. (1996). Gecekondu'da Kadın ve Yaşam Alanları. E. M. Komut (Der.), *'Diğerleri'nin Konut Sorunları içinde* (ss. 90-100). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları.
- Özmen, M (2009). *Tarihte Ankara Kabadayıları*. Ankara: Sokak Kitapçısı.

- Şenyapılı, T. (2004). *“Baraka”dan Gecekonduya: Ankara’da Kentsel Mekanın Dönüşümü: 1923-1960*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tekeci, F. (2012, Ağustos 6). Sincan’da İkinci Çiçin Korkusu. *Hürriyet Gazetesi*. 13 Aralık 2012 tarihinde, <http://www.hurriyet.com.tr/ankara/21155260.asp> adresinden erişildi.
- Uraz, T. U. ve Gülmez, N. Ü. (2011). Cinsiyet Rollerinin Etkinlik Arenası Olarak Konut Mekanı ve Cinsiyetsizleştirilmesi Üzerine. E. O. İncirlioğlu ve B. Kılıçbay (Der.), *Mekan ve Kültür* içinde (ss. 239-246). Ankara: Cem Veb Ofset.

Burcu Hatiboğlu Eren: 1981 yılında Ankara’da doğdu. Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi DTCF Sosyoloji bölümünde (1999) tamamladı. Hâlen Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü’nde araştırma görevlisi olarak doktora tez çalışmasını yürütmektedir. Altındağ bölgesinde yaşayan sokakta çalışan çocukların anneleriyle görüşmelere dayanan “Yoksul ailelerle sosyal hizmet: sokakta çalışan çocukların aileleri” isimli yüksek lisans tezi sonrasında, özellikle feminist sosyal hizmet, kadın ve yoksulluk konularında çalışmalar yapmış, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda eğitimler düzenlemiştir. Doktora tez çalışması, Altındağ’da yer alan Aktaş Mahallesi Gecekondu Dönüşüm Projesi örneğinde sosyal konut ve kadın deneyimleri üzerinedir.